

# A KISKORÚAK VÉDELME A MÉDIAJOGBAN

ÍRTA: Volentics Noémi, IV. évfolyam

KONZULENS: Nyakas Levente, egyetemi tanársegéd

## ***Bevezető gondolatok***

A tanulmány témájául a kiskorúak védelmét a magyar médiajogban egyrészt az újak tekinthető médiatörvények, valamint a kiskorúak privilegizált helyzetének változása miatt választottam. Az életkori sajátosságok miatt a médiumok és a társadalom ifjú tagjai között egyedi fogyasztói viszony jön létre, ami több rétegű szabályozással van korlátok közé szorítva.

Vitathatatlan továbbá az a tény, hogy a televíziózás az egyik legerjedtebb szabadidő eltöltési forma, így van ez a vizsgált korosztály tekintetében is. Közismert továbbá, hogy a gyermekek személyiségében számos változást idézhet elő, valamint negatívan befolyásolhatja mentális fejlődésüknek, ha túl sok időt töltenek a képernyő előtt. Ezeknek a tényeknek és a médiajog iránti érdeklődésemnek köszönhetően döntöttem úgy, hogy ezt a témát vizsgálom meg a dolgozatban.

A gyermekek oltalmazásának kérdése, messze túlmutat egy jogterületen, hiszen az életkor miatt sokkal kiszolgáltatottabbak, mint a már kiforrott személyiséggel rendelkező felnőttek és így több jogág más-más aspektusból szabályozza a kérdést. Jelen dolgozatban a magyarországi szabályozást ismertetem, de a teljességéhez hozzátartozik nemzetközi normákra való kitérés. Az értekezésben céлом a kiskorúakat védeni kívánó rendszer bemutatása és elemzése, továbbá a hatályos jogi szabályozás okainak ismertetése, valamint a gyakorlatban való letükröződés vizsgálata.

A taglalás tekintetében először arra a kérdésre keresem a választ, hogy kik is a kiskorúak, illetve mitől kell óvni őket, majd a nemzetközi szabályok, ezt követően pedig áttérek a hazai szabályozásra, így az Alkotmány és a már hatályos Alaptörvény rendelkezéseit mutatom be. A médiaszabályozás ismertetése érdekében a 2010. évi CLXXXV. törvény, a 2010.évi CIV. törvény kiskorúakra vonatkozó rendelkezéseit ismertetem. Továbbá a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (továbbiakban: NMHH) által kiadott „A médiatartalmak korhatár-besorolásánál irányadó szempontokra, az egyes műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazható jelzésekre, illetve a minősítés közlésének módjára vonatkozó jogalkalmazási gyakorlat fő elvi szempontjai”, valamint az „Ajánlás a kiskorúak védelmében a lineáris és lekérhető médiaszolgáltatások esetén alkalmazandó hatékony műszaki megoldásokra” címmel közzé tett ajánlásait tekintem át. A gyakorlati oldal megvilágítása érdekében egy kiemelt jelentőségű jogerős bírósági határozatot vizsgálok. A kiskorúak védelmét tekintve különböző szabályok vonatkoznak az egyes médiaszolgáltatókra, a terjedelmi korlátok miatt azonban csak a televízió szabályozása kerül bemutatásra.

## ***1. Kiket tekintünk kiskorúnak és mitől kell óvni őket?***

Mivel a magyar média tárgyú törvények nem definiálják, hogy kiket értünk kiskorúak alatt, ezért a New-York-i Egyezmény, a Polgári Törvénykönyv (továbbiakban: Ptk.) és a Büntető Törvénykönyv (továbbiakban: Btk.) rendelkezéseinek segítségével határozható meg legkönnyebben a személyi kör.

A New York-i Egyezmény gyermeknek tekinti a tizennyolc éven aluliakat. Alapvető jogai között ismerteti a véleménynyilvánítás szabadságát, valamint külön kiemeli a tömegtájékoztatási eszközök jelentős szerepét abban, hogy a kiskorúak hozzá juthassanak ahhoz a tájékoztatáshoz, amely a szociális, szellemi és erkölcsi jólét előremozdító fizikai szellemi egészséghez szükséges.

A Ptk. 12.§ kimondja:

*„Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, kivéve, ha házasságot kötött. A házasságkötés nem jár a nagykorúság megszerzésével, ha a házasságot a bíróság a cselekvőképesség hiánya vagy a kiskorúság miatt szükséges gyámhatósági engedély hiánya miatt nyilvánította érvénytelennek.”*

A Btk. 107. § (1):

*„Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.”*

*Ezekből következik, hogy a magyar médiajog területén a 18. életévüket be nem töltött személyeket tekinthetjük kiskorúaknak. Ezen életkor betöltését követően az állam nem védi az egyéneket a káros tartalmaktól.*

A tartalom szabályozás tekintetében megkülönböztethetünk jogellenes és káros tartalmakat. A jogellenes tartalmak azok, amelyektől a jogalkotó az egész társadalmat óvja, sőt a hozzáférés kifejezetten tiltott például; gyermek pornográfia, ártalmasnak pedig azok a tartalmak tekinthetők, amelyek nem tiltottak, de káros befolyást gyakorolhatnak a kiskorúak fejlődésére.<sup>1</sup> Tehát a társadalom fiatalkorú tagjait mind a tiltott mind a káros tartalmaktól védeni kell.

## **2. A nemzetközi szabályozásról röviden**

A nemzetközi dokumentumok közül kiemelt jelentőségű a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt egyezmény, amelyet az 1991.évi LXIV. törvény hirdetett ki hazánkban, nyomatékosítja a tömegtájékoztatási eszközök feladatainak fontosságát és a részes államok feladatának tűzi ki, hogy a gyermekekhez eljutó tájékoztatás a szociális, szellemi és erkölcsi jólétük előre mozdítását, valamint fizikai, szellemi egészségüket szolgálják.<sup>2</sup>

Az Európai Unió (továbbiakban: EU) belüli fejlődés bemutatása során célom nem a mindent felölelő joganyag bemutatása, hanem a sarkalatos pontokon keresztül a kiskorúakra vonatkozó szabályozás főbb szegmenseinek ismertetése. A fiatal generáció védelmének a kérdése az audiovizuális politikával szorosan összefüggő terület, a politika részének

---

<sup>1</sup> *Protection of minors and human dignity in audiovisual and information services: Green Paper*

<sup>2</sup> GÁLIK- POLYÁK, 2005.,153.

tekinthető. Az uniós szabályok többsége irányelv formájában szabályozza a kiskorúakat érintő médiajogi kérdéseket, ami jogharmonizációval válik a nemzeti jog részévé.<sup>3</sup>

Az irányelv mellett ajánlás formájában mutatnak irányt a szabályozást tekintve, de ezek nem bírnak kötelező erővel.

Az EU-ban megjelenő médiajogi rendszert tekintve megkülönböztethető az 1980-1997 közötti első periódus és az 1997-től napjainkig tartó konvergencia időszak.<sup>4</sup> Az 1980-as években lezajlott technológiai/digitális forradalom, aminek eredményeképp megjelent a globális megközelítése az audiovizuális politikának.<sup>5</sup> A digitális forradalom következtében egyre inkább megjelent a fogyasztó számára a választás lehetősége a tartalmak tekintetében. Azonban a tartalmakkal szemben is védelemre van szükség, így a kiskorúak jogi védelméről gondoskodni kötelesek az államok és az EU egyaránt. Az alapító szerződések nem rendelkeznek a tömegkommunikáció szabályozásról, azonban az egyes Alapító szerződésbe foglalt integrációs célok eléréshez, a ténylegesen benne nem foglalt célok is szabályozhatóvá váltak.

Az 1989-es év fordulatot jelentett a kiskorúakra vonatkozó közösségi szabályozást tekintve, hiszen az Európai Közösségek Tanácsa irányelv formájában rendelkezett a fiatalok védelméről, ezért ez a lépés tekinthető a közösségi szabályozáshoz vezető út első mérföldkövének.<sup>6</sup> Az irányelvet górcső alá véve megállítható, hogy kiterjed a televíziós hirdetésekre és generális kötelezettséget állít fel a fiatalok oltalmazása érdekében. Az V. fejezet a protekciót a fiatakorúak fizikai, értelmi és erkölcs fejlődése köré csoportosítja, de kiemeli a pornográfiával és az indokolatlan erőszakkal szembeni védelmet. A korai szabályozás nemzetközi szintűvé tétele arról az igen korai jogalkotó felismerésről árulkodik, hogy a gyermekeket védeni kell a televíziós adások káros tartalmaitól és nem csupán nemzeti szinten. Az irányelvet két ajánlással egészítette ki: a 98/560 EC ajánlás, valamint a 2006-os Európai Parlament és Tanács ajánlása.<sup>7</sup> A 89/552/EGK irányelvet a magyar joggal az 1996. évi I. tv harmonizálta.

Eközben az Európai Bizottság kiadta az ún. Zöld könyvet, amely a kiskorúak fejlődésére ártalmas audiovizuális tartalmak kérdésével foglalkozik.<sup>8</sup> A 97/36/EGK irányelv az imént említett irányelvet módosította többek között a reklámszabályok, a származási ország elvét tekintve ezen szabályozást a 2002. évi XX. törvény harmonizálta a magyar joggal.

2006-ban elfogadott ajánlás hangsúlyozza többek között, hogy uniós szinten szükséges a jogi szabályok garantálása, hogy a kiskorúak hozzáférjenek olyan műsorokhoz, amely károsan hathat rájuk.<sup>9</sup>

---

<sup>3</sup> [http://ec.europa.eu/eu\\_law/introduction/what\\_directive\\_en.htm](http://ec.europa.eu/eu_law/introduction/what_directive_en.htm)

<sup>4</sup> CASTENDYK-DOMMERING-SCHERUER, 2008 11-15.

<sup>5</sup> KENDE- SZÜCS, 2011. 941.

<sup>6</sup> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:06:01:31989L0552:HU:PDF>

<sup>7</sup> COUNCIL RECOMMENDATION of 24 September 1998 on the development of the competitiveness of the European audiovisual and information services industry by promoting national frameworks aimed at achieving a comparable and effective level of protection of minors and human dignity (98/560/EC)

<sup>8</sup> COM(96) 590 Green Paper on a numbering Policy for telecommunications services in Europe

<sup>9</sup> Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása (2006. december 20.) a kiskorúak és az emberi méltóság védelméről és a válaszadás jogáról az európai audiovizuális és on-line információs szolgáltatási ipar versenyképességével összefüggésben

A 2007/65/EK irányelve az audiovizuális médiaszolgáltatásról tárgyi hatálya alá vonta a médiaszolgáltatások teljes körét, amely a magyarországi jogharmonizációjával és a társszabályozás megvalósulásával jelentett egy komplexebb szabályozást.<sup>10</sup> Az irányelv a kiskorúakat, mint kiemelt csoportot nevesíti, és külön szabályokkal biztosítja számukra a védelmet.<sup>11</sup> Az Európai Parlament és Tanács 2007/65 EK irányelve tárgyi hatálya alá vonta a médiaszolgáltatások teljes körét, amely a magyarországi jogharmonizációjával és a társszabályozás megvalósulásával jelentett egy komplexebb szabályozást.<sup>12</sup> 2010-ben külön irányelvvel 2010/13/ EU foglalták egységes szerkezetbe a korábbi Irányelvet.<sup>13</sup>

Összességében elmondható, hogy az EU-n belül igen hamar felismerték, hogy az ifjú korosztály tagjait óvni kell és ennek megfelelően 1989-től szabályozzák a kérdést. Az irányelvek meglepő gyorsasággal reflektálnak a technikai fejlődésekre, így széleskörű szabályok jelennek meg a tárgyi hatályt tekintve. Továbbra is megállapítható, hogy a kérdés szabályozása elsődlegesen tagállami hatáskörbe tartozik, de a közös szabályok elengedhetetlenek bizonyulnak.

### ***3. A szabályozás elméleti alapjai***

Az állam köteles a kiskorúakat védeni a káros és a jogellenes tartalmaktól, azonban ez a beavatkozás a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozást jelenti, ami történhet: bizonyos tartalmak tiltásával, korlátozásával, illetve különböző feltételek biztosításával.<sup>14</sup> A médiaszabályozás megalkotásánál a jogalkotói oldalról megjelenik az a felfogás, miszerint a meghatározott életkort be nem töltött személyek kiszolgáltatottabbak, sérülékenyebbek nincs megfelelő belátási képességük.<sup>15</sup>

Az egyes médiumok közül a televízió hang- és képi dimenzióban közvetíti a közönség felé műsorait. Az audiovizualitásnak köszönhetően ez a médium bír a leginkább befolyással a nézőkre. Azonban felmerül a kérdés, hogy, még is miért ártalmas a túlzott televíziózás a kiskorúakra? Azok a gyerekek, akik több mint négy órát töltenek a képernyő előtt hajlamosabbak az elhízásra, az erőszakos műsorokat nézők pedig valószínűbb, hogy erőszakos viselkedést tanúsítanak vagy éppen olyan képzeik lesznek, hogy a világ félelmetes.<sup>16</sup> Az előbbi példák mutatják, hogy nem csak fizikai, de pszichikai problémákat is okozhat a fiatalabb korosztály tagjaiban a televíziózás.

A hatékony védelem garantálása érdekében az állam három pilléres szabályozást alkotott, így megkülönböztetjük: az állam, médiaipar és a felügyelő személyek szintjeit.<sup>17</sup>

A következőkben az egyes védelmi fokozatok kerülnek bemutatásra, főbb feladataik ismertetése által.

---

<sup>10</sup> A média hatása a gyermekekre és fiatalokra V. 2009 49.

<sup>11</sup> Irányelv (12) Preambulum

<sup>12</sup> A média hatása a gyermekekre és fiatalokra V. 2009 49.

<sup>13</sup> Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU Irányelve a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról

<sup>14</sup> NYAKAS 2009, 299. o.

<sup>15</sup> NYAKAS 2009, 299. o.

<sup>16</sup> [http://kidshealth.org/parent/positive/family/tv\\_affects\\_child.html#](http://kidshealth.org/parent/positive/family/tv_affects_child.html#)

<sup>17</sup> NYAKAS 2009, 303. o.

#### 4. Az Alaptörvény és az Alkotmány rendelkezései

A médiaszabályozás alapvető és egyben fő célja a gyermekek védelme a káros tartalmakkal szemben.<sup>18</sup> A szabályozás kiterjed a jogellenes tartalmakra is, amelyekhez tilos a hozzáférés a társadalom egészének. A jogalkotó több szinten szabályozta ezt a kérdést, így különbség tehető az egyes jogszabályi szintek között. A már nem hatályos Alkotmány *expressis verbis* kimondja, hogy: minden gyermeknek joga van arra a gondoskodásra és védelemre, amely megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges. A gyermekek ezen joga az állam, a társadalom és a család szempontjából kötelezettséggéént realizálódik.

A három entitás csak egyszerre képes a jogalkotó által rárótt feladat teljesítésére. Mivel az Alaptörvény nem határozza meg a teljesítésnél konkrétumokat, így a kimondottak végbemenetele megszámlálhatatlan módon történhet. Véleményem szerint a kooperáció lényeges eleme a gyermekek védelmének biztosításában. Hiszen a szereplők kölcsönös nyomásgyakorlással befolyásolhatják a másik szereplőt, de ha csak egyik résztvevő nem látja el a feladatát az a harmónia megszűnéséhez és a kiskorúak jogainak csorbulásához vezethet. Az állam részéről a jogszabályi szabályozás és a jogsértések jogkövetkezményekkel segíti a védelem magas szintjét elérni. A társadalom egységként érvényesítheti igényeit az állammal szemben.

A család, mint nukleáris egység felelős azért, hogy korlátozza a médiumokból áramló tartalmakat. Amint már korábban írtam a kiskorúak kiemelt védelmének az oka az életkor, hiszen a kifejletlen személyiségük folytán nem csak a környezetük, de a média is hatással van fejlődésükre.

A hatályos Alaptörvény már nem tartalmaz kimondott feladatot az államnak, társadalomnak és a családnak.

A XVI. cikk (1) bekezdése:

*„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”*

Tehát 2012. január 1-jétől már nincs alkotmányi szinten megnevezve a kiskorúak védelmét biztosítani hivatottak köre. A korábban hármass pillérnek is nevezett védelmi szintek egymásra épülve működtek és látták el funkcióikat, továbbá az eredeti megfogalmazás elvi jelentősége vitathatatlan volt. Ezek után felmerülhet az a kérdés, hogy: ki fogja garantálni a kiskorúak testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez, valamint a védelemhez és a gondoskodáshoz való jogot? A fentiekből is kitűnik, hogy nincs konkrét címzettje a feladatoknak, ezért ez felfogható szűkebb, illetve tágabb dimenzióban is. A szűkebb dimenzióban úgy vélem, csak az állam tartozik bele, amíg a tágabb funkció jelentése általános, vagyis mindenkire vonatkozik. A joglogika segítségével mindkét elképzelése mellett lehetne érvelni voksomat mégis a tágabb címzetti kör mellett teszem le. Hiszen a feladat továbbra is ugyanaz maradt, a konkrét szereplők meg nem nevezése pedig nem jelent egyértelmű védelmi funkció gyengülést. Ezt támasztja alá a törvényi szinten alkalmazott szigorúbb rendelkezések a kiskorúak tekintetében. Az állam, ha névlegesen nincs is megjelölve, továbbra is köteles előmozdítani ezen jogokat, hiszen ez alkotmányos kötelezettség formájában nem szűnt meg. Az előbb idézet szakaszban a család és a társadalom sincs a legfőbb jogszabályba foglalva, de

---

<sup>18</sup> GÁLIK-POLYÁK 2005. 153.o

egyértelmű, hogy az állami védelem önmagában nem elégséges. Hiszen a jogszabályi szabályozás főként a műsorszolgáltatókra gyakorolna hatást. A szülői- nevelői szint és a médiaipar elengedhetetlen egységét képezik továbbra is a védelemnek.

### **5. Törvényi szabályozás**





A magyar korhatári kategóriák hiányosságait többen hangoztatták, így például Horváth Márta is, akinek a gyakorlat formálta véleménye szerint differenciáltabb kategóriák váltak szükségessé. Így már a 2009-ben elhangzott az a felvetés, miszerint szükséges lenne a kategóriák bővítésére, így a 6-7 éves korig terjedő kategóriára és a 14 évhez köthető kategória.<sup>19</sup> Ezt a gyermekek fejlődési szakaszai és szocioemocionális fejlődése indokolja.

A magyar struktúra az „értékelő” rendszer alapján történik a műsorszámok életkori minősítése, vagyis a tartalom besorolásáról a kötelezett szerv dönt.<sup>20</sup> A lineáris médiaszolgáltató tekintetében a műsorszámokat hat kategóriába lehet besorolni. Az első kategóriában található azok a műsorszámok, amelyek korhatárra tekintet nélkül megtekinthető, illetve meghallgatható, közzétételi korlátozás nem társul a kategóriához. A második kategóriába tartoznak azok a műsorszámok, amelyek megtekintése hat éven aluliaknak, amíg a harmadik kategória tizenkét éven aluliaknak nem ajánlott. Megfelelő jelzéssel szintén közzététel nélkül közzétehető, azzal az kikötéssel, hogy a megjelölt korhatárnál fiatalabbaknak szánt műsorszámként nem tehető közzé. A negyedik kategória a tizenhat éven aluliaknak nem ajánlott műsorszámok tartoznak, így amelyek alkalmasak a tizenhat éven aluliak fizikai, erkölcsi, szellemi kedvezőtlen befolyásolásra, így ha közvetlenül utal a szexualitásra, erőszakra vagy centrumában az erőszakos módon megoldott konfliktus van. Itt a megfelelő jelzés mellett a 21-05 órás időintervallumban tehető közzé. Az ötödik kategóriába tartoznak a tizennyolc éven aluliaknak nem ajánlott műsorszámok. Ebben főképp a nyílt naturális szexuális ábrázolás, valamint meghatározó eleme a közvetlen erőszak. A megfelelő jelzés mellett szükséges az időkorlát 22-05 betartása is. A tiltott kategóriának is nevezett részbe tartozik mindaz, ami súlyosan károsítást eredményezhet a kiskorúakban így: a pornográfia és az indokolatlan illetve szélsőséges erőszak. A lineáris audiovizuális médiaszolgáltatók kötelesek műsoraikat besorolni a megfelelő korhatári kategóriába és piktogrammal ellátni. A képernyő valamely sarkában kell megjeleníteni a jelzést, úgy hogy az a műsorszám teljes ideje alatt jól látható legyen kivételt képez ez alól az első kategóriába tartozó műsorszám.

---

<sup>19</sup>A média hatása a gyermekekre és a fiatalokra V. 2009 ., 63.

<sup>20</sup> NYAKAS, 2009. 301. o

<u>Kategóriák</u>	<u>Korosztály</u>	<u>Piktogram</u>	<u>Közzétehető</u>
<b>I.</b>	Bármely	-	Bármikor
<b>II.</b>	0-6	 <sup>21</sup>	Bármikor
<b>III.</b>	6-12	 <sup>22</sup>	Bármikor
<b>IV.</b>	12-16	 <sup>23</sup>	21-05
<b>V.</b>	16-18	 <sup>24</sup>	22-05
<b>VI.</b>	Egy korosztálynak sem ajánlott.	-	Nem tehető közzé.

A gyermekbarát tartalmak jelzésének az alábbi piktogramok közül választhattak a szavazók a Médiatanács blog oldalán:



<sup>25</sup>

Az kisfiút ábrázoló jelzés nyerte el a közönség tetszését, amellyel a kifejezetten hat éven aluliaknak készült műsorokat látja el a műorszolgáltató.

Amint a fenti táblázat is mutatja a negyedik és az ötödik kategóriánál jelöl meg egyedül a jogszabály közzétételi időpontot. Ennek oka az esetlegesen károsan ható műsorok kiskorúak által való megtekintésének leredukálása.

A korábbi szabályozások változását a rendelkezések változásának számával szeretném bemutatni:

<sup>21</sup> [www.mediatanacs.hu](http://www.mediatanacs.hu)

<sup>22</sup> [www.mediatanacs.hu](http://www.mediatanacs.hu)

<sup>23</sup> [www.mediatanacs.hu](http://www.mediatanacs.hu)

<sup>24</sup> [www.mediatanacs.hu](http://www.mediatanacs.hu)

<sup>25</sup> [http://mediatanacs.blog.hu/2011/07/12/gyermekbarat\\_piktogram\\_on\\_donthet](http://mediatanacs.blog.hu/2011/07/12/gyermekbarat_piktogram_on_donthet)

<sup>26</sup> A reklámokra vonatkozó rendelkezések nem képezik a táblázat részét

Törvény	Paragrafus	Bekezdések száma
1996. évi I. törvény	5.§ (4)-(5)	2 db
1996. évi I. törvény módosítása a 2002. évi XX. törvénnyel	5/A§ (1)- 5/F. §	17 db
2010.évi CLXXXV. törvény	9.§-11.§	19 db

A táblázat alapján elmondható, hogy a szabályozás egyre szélesebb körű ezt alátámasztja, továbbá az a tény is, hogy 2011-től bővült a kategória rendszer. Így a korábbiakhoz képest újnak számított hazánkban a hat éven aluliaknak nem ajánlott és a tiltott kategória megújult változata. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy Magyarországon az egész műsorszám megjelenésének időpontjára hatással lehet mondjuk egy film végén megjelenő erőszakos sorozatsor, addig más országokban az adott tartalomnak kell a jogalkotó által meghatározott időtartamba esnie.

A védelem egy másik eszköze a figyelem felhívás. A kiskorúak védelmét hivatott szolgálni az a törvényi rendelkezés, amely az erőszakos vagy a nyugalom megzavarására alkalmas képi, illetve hanghatások megjelenése előtt figyelemfelhívási kötelezettséget ró a médiaszolgáltatóra. Ezzel is előre mozdítva az állam alkotmányos feladatát és segítve a szülői kontrol esetleges megjelenését.

A kereskedelmi közlemények szabályozása épp ugyanolyan fontos, mint az egyes műsorszámoké. A kereskedelmi közlemény fogalmába bele tartozik például: a reklám, a televíziós vásárlás és a termék megjelenítés is. Az egyes figyelemfelkeltő eszközöknek köszönhetően, vagy éppen a tartalomba rejlő sajátosságok miatt károsan hathatnak a kiskorúak szellemi fejlődésére. A kereskedelmi közleményeknek vannak *közös szabályaik* és az egyes fajtáknál *speciális előírások* is megjelennek. A közös szabályok közül a kiskorúakat védő rendelkezéseket három fő részre bontható, így megkülönböztethetjük:

1. Közvetlen megszólítás tilalmú csoport: áru megvásárlására, bérbevétele, szolgáltatás igénybe vétele. A kiskorú közvetlen címzése, azzal a céllal, hogy rábeszéljék szüleiket vagy másokat megvásárlásra vagy szolgáltatás igénybe vételére.
2. Óvó csoport: amely kimondja, hogy nem használható ki a kiskorúak például tapasztalatlansága. Valamint kiskorút nem ábrázolható veszélyes helyzetekben.
3. Az alkoholt ábrázoló kereskedelmi közlemények csoportja: nem célozhat kiskorút, nem ábrázolhat alkoholt fogyasztó kiskorút, de a többi rendelkezés már nem kizárólag a társadalom fiatalokú tagjait védi, hanem generális jelleget ölt.

<sup>26</sup> www.ezerev.hu



#### 4. A Médiatanácsi ajánlási

Az ajánlás célja a személyiség kialakulását veszélyeztető tartalmú műsorszámoktól való óvás, ezek besorolása keretszabályozási jelleggel párosítva. Táblázatban vázolom az ajánlás főbb jellemzőit:

27		
<u>Kategória</u>	<u>Mik tartoznak ide?</u>	<u>A életkori sajátosság jellemzője</u>
<b>I.</b>	Azok a műsorszámok, amelyek óvodás-korúak számára készültek, valamint azok is, amelyek nem tartalmaznak ártalmas elemeket.	A gyermekek nem tudnak különbséget tenni valóság és fikció között hat éves koráig.
<b>II.</b>	Nem tartalmaznak olyan mértékű félelmet és támadó indulatot, amelyet a gyermek nem tud feldolgozni. Az erőszak nem jelenhet meg kritika nélkül. A korosztály számára készült műsorok megengedettek, amit érthetnek.	Nem ismerik fel, a médiatartalmak reális voltát csak 9 éves kor körül.
<b>III.</b>	A serdülők számára készült. A káros tartalom olyan mértékben nem jeleníthető meg, amelyet nem érthetnek.	Realitás érzékük és identitásuk is kialakulóban van. Új logikai gondolkodás alakul ki.
<b>IV.</b>	Nem megengedett az erőszak nyersebb, naturális formáinak ábrázolása.	Szélsőséges lelkiállapotok csökkenése, belsőkonfliktusok és a családhoz fűződő viszony változása.
<b>V.</b>	Ide tartoznak a brutális, durva különösen jegyetlen erőszakot ábrázoló alkotások. A nemiség közvetlen megjelenítése. Diszkriminatív vélelmek bemutatása. Veszélyes vagy nagy kockázattal járó magatartásokat vonzónak állítják be.	A korábbi jellemzők, korhatárhoz igazítva.
<b>VI.</b>	Pornográfia, szélsőséges, indokolatlan erőszak, de nincs taxatív felsorolása.	---

#### Ajánlás a kiskorúak védelmében a lineáris és lekérhető médiaszolgáltatások esetén alkalmazandó hatékony műszaki megoldásokra

A Médiatanács a fenti címmel tette közzé ajánlását azzal a céllal, hogy a kiskorúakat a káros médiatartalmaktól még inkább óvni lehessen, így rendelkezik arról mely műszaki megoldásokkal tehetők közzé a lineáris és a lekérhető médiaszolgáltatók által sugárzott műsorszámok, amelyek a IV., V., VI. kategóriába tartoznak. Az ajánlás bár nem bír jogi kötőerővel egyedi hatósági ügyekben lehet rá hivatkozni és alkalmazni.

A lineáris médiaszolgáltatók tekintetében kimondja, hogy a IV-V. kategóriába műsorszámok közzétehetőek azon időszámban, amelyben az Mtv. nem engedi, illetve a VI.

<sup>27</sup> Klasszifikációs ajánlás: a médiatartalmak korhatár-besorolásánál irányadó szempontokra, az egyes műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazható jelzésekre, illetve a minősítés közlésének módjára vonatkozó jogalkalmazási gyakorlat elvi szempontjai a médiaszolgáltatások tekintetében.

kategóriába sorolandó műsorszám akkor tehető közzé, ha az titkosítva van és a titkosított kódhoz nem férhetnek hozzá a kiskorúak. A Médiatanács a következő elvekkel kívánja előremozdítani a kiskorúak védelmét: a különböző műszaki platformoknál differenciált elvárások, a médiaszolgáltatók aktív szerepvállalása az elérhetőség korlátozása terén, a kiskorúak médiatudatosságának növelése, a felügyeletet ellátó személyek élénkebb bevonása. A különböző elvárások mellett az ajánlás kimondja, hogy a médiaszolgáltatóknak feladata a médiafogyasztással kapcsolatos ismeretek növelése.

Az ajánlás különböző feltételeket fogalmaz meg a hatékony műszaki megoldásokra vonatkozóan: az analóg kábelvíziós szolgáltatások, a digitális televíziós kábel szolgáltatások, digitális műholdas televízió, az IPTV műsorszolgáltatások, a digitális földfelszíni televíziós szolgáltatások, valamint a mobil távközlő-hálózaton nyújtott lineáris és lekérhető médiaszolgáltatásokra.

## ***6. A jogszabályok alkalmazásának bemutatása egy jogeseten keresztül és a jogérvényesítési lehetőségek***

Magyarországon az egyik legjelentősebb jogesetnek számít a kiskorúak védelmét illetően az Aktív című műsor 2004. november 15-én sugárzott Fajtalankodás című összeállítás.<sup>28</sup> Bár az értekezés tárgya a hatályos médiaszabályozás, de ez a példa kiemelt jelentőségű. A műsorban nemi erkölcs elleni bűncselekményről is beszámoltak, amelyben egy általános iskola mellékhelyiségében idősebb fiúk két fiatalabb fiút kényszerítettek fajtalanságra.<sup>29</sup> A műsorban az egyik édesanya és fia hajlandó volt interjút adni, amelyben elhangzott a kilenc éves áldozat neve, lakóhelye, iskolája, így teljesen azonosítható volt. Az Iroda álláspontja szerint a Műsorszolgáltató megsértette többek között a személyiségi és emberi jogait, amelynek következtében harminc percre történő felfüggesztést javasoltak és ezt az akkori ORTT el is fogadta. Az ügy peres útra került, mivel a határozat felülvizsgálatát kérte a Tv2. Az első fokon eljáró Bíróság az ORTT határozatát részben megváltoztatta, így kihagyva a közzé teendő közleményből a „személyiségi” kitétel.<sup>30</sup> Mivel a felperes (Műsorszolgáltató) fellebbezéssel élt, ezért az ügy a másodfokú bírósághoz került.<sup>31</sup> A Fővárosi Ítéltábla pedig helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét. A jogerős határozat indoklása az Alkotmányt idézi, így hangsúlyozva az emberi méltóság jogát, amelyről kimondja, hogy a törvényes képviselő sem mondhat le. Ez a jogerős ítélet, amelyben a bíróság a média szenzáció közlésének szabott gátat. Hiszen ezzel a kiskorúak prevenciója az állam részéről még inkább magasabb színvonalat ért el. Az egységes jogalkalmazásnak köszönhetően egy olyan példát mutattak, amely azt prezentálja, hogy a jogsértő tartalmakat közzé tevő médiumok nem károsíthatják a kiskorú nézőket jogkövetkezmények nélkül. Jelentősége főképp abban rejlik, hogy a gyermekeket akkor is védelemben kell részesíteni, ha ezt családjuktól esetleg nem kapják meg. Ebből következik a három szereplő védelmi funkciója, hiszen bár a szülő hozzájárult a nyilatkozat tételhez, a médiumnak fel kellett volna ismernie a téma súlyosságát és azt, hogy ezzel a riport alanyban sérülést okozhat.

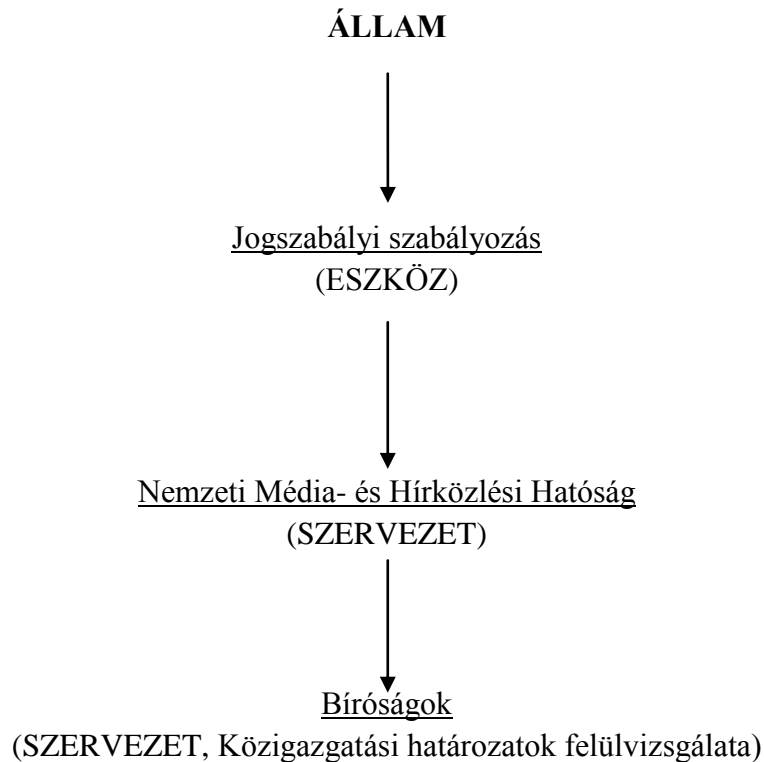
<sup>28</sup> ORTT 212/2005 Előterjesztés

<sup>29</sup> ORTT 212/2005 Előterjesztés

<sup>30</sup> Fővárosi Bíróság 23.K.35.072/2006/5

<sup>31</sup> Fővárosi Ítéltábla Kf.27.559/2007/4

Ebből a jogesetből levezethető az állam védelmi funkciója a hatályos megnevezésekkel:



A törvények betartása érdekében az Mttv. tartalmazza a jogkövetkezményeket, amelyeket a jogszabály taxatív felsorol. A jogkövetkezmények rendszere fokozatosan súlyosbodó, és garanciális alapelekkel körülbástyázott. A fajtáit tekintve megkülönböztethetjük: a felhívást, bírságok (összegét tekintve differenciált), az Alap pályázataiból való kizárás, a médiaszolgáltatási jogosultság felfüggesztése, valamint törölheti a médiaszolgáltatót. A jogkövető magatartás kikényszerítése ezek az eszközök állnak rendelkezésre a jogalkalmazónak.

### ***7. A médiaipar és a család szerepe a kiskorúak védelmében***

Az előbbieken az állami kötelezettségek megvalósulásának formáit ismertettem, valamint megemlítsre került, hogy a család és a médiaipar egyaránt köteles közreműködni a hatékony védelem elérése érdekében. A jogi szabályozás részletes ismertetése mellett ki szeretnék térni a meghatározott életkort el nem ért személyek és a média kapcsolatára. Ebben a fejezetben a pszichológiai szempontok is előtérbe kerülnek, mivel jelentőségüket tekintve relevánsak, hiszen ezek az összefüggések támasztják alá a szabályozás fontosságát.

A szülő- nevelői fokozat jelenti azt a kontrollt, amely közvetlenül realizálódhat az egyes háztartásokban. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy ezen a szinten dől el, hogy: mennyi időt tölt a gyermek a televízió készülékei előtt, milyen műsorokat néz és azt szülői felügyelet mellett teszi-e, rendelkezik saját készülékkel vagy sem. Ezen a szinten a szülői felelősség az,

ami jelentős, de a három pillér közül ez a leggyengébb láncszem.<sup>32</sup> A szülők tekintetében megjelent a tudatosság követelménye.<sup>33</sup> A tudatosság előre mozdítását tűzte ki célul a Médiatanács ajánlása is, amelyben hangsúlyt kap a műszaki megoldások alkalmazása. George Gerbner kultivációs elméletében kifejti, hogy azok akiknek a televízió jelenti az elsődleges információforrást azok valóságképe beszűkül.<sup>34</sup> A gyerekek televíziózásnál két fő negatívum figyelhető meg: egyfelől az egyéb megismerő tevékenység csökkenése, másfelől a nem korosztályuknak szánt műsorok szülői felügyelet nélküli megtekintése jelent veszélyt.<sup>23</sup> Mivel a televíziózás a szabadidő eltöltésének egyik leggyakrabban használt eszköze, ezért a szocializációs hatása egyre jelentősebb. A negatív hatások főleg a fiataloknál mutathatók ki, mivel az információ és tapasztalat hiánynak köszönhetően ők a legsebezhetőbb fogyasztók.<sup>24</sup> A médiaiparnál megjelent az önszabályozás (self- regulation), amely kiegészíti az állami szabályozást például; szabályozási – kódexek megalkotása.<sup>35</sup> A hatékony műszaki megoldások fejlesztése, elérhetősége és használhatósága mellett a műsorszolgáltatóknak biztosítaniuk kell a médiafogyasztói ismereteket folyamatos növelését.<sup>36</sup> Ezekkel az eszközökkel mind a nevelők, mind a műsorszolgáltatók előre mozdítják az alkotmányos feladatok megvalósulását.

### **Összegzés**

A dolgozatban bemutatásra kerültek, mind a jogi, mind az egyéb eszközök, amelyek a kiskorúak védelme érdekében, alkalmazhatók. Mielőtt az elfogultság vádjával illetnének megjegyezném, hogy a televízió számos pozitív hatással bír, de a kiskorúak tekintetében csak a negatív impressziókat vizsgáltam.

A már nem hatályos magyar médiajogi szabályozás egy olyan komplex rendszer volt, amellyel az állam mellett más entitások is szerepet vállaltak. A kiskorúak védelme alkotmányos szinten elismert állami, médiaipari és szülő feladatként definiálta az Alkotmány. A jog érvényesítése ez a három szereplőre hárult, azonban az érvényesítés csak közreműködéssel volt kivitelezhető. A felépítésből következik, hogy az alkotmányos feladatok megvalósítása érdekében több szereplőre oszlott a kiskorúak védelmének kötelezettsége. A struktúrára egyértelműen preventív jelleggel bírt, amelynek célként tűzte ki a társadalom fiatal tagjainak óvását esetlegesen negatívan ható tartalmakkal szemben. Az Alaptörvény ezt a hatékonyan működő rendszert átalakította hiszen kikerülnek a konkrét szereplők, akik a feladatot kötelesek ellátni. Véleményem szerint elvi jelentőséggel bírt a három pilléres struktúra, de a megbontása nem eredményezheti a gyermekek védelmének csökkenését.

A 2011. január 1-jétől hatályos törvényi szabályozás egy bővült korhatári kategóriákkal rendelkező rendszert eredményezett, amely jobban igazodik az életkori sajátosságokhoz. A korhatári kategóriák differenciálása fokozottabb jogalkotói figyelmet jelent A Nemzeti

---

<sup>32</sup> STACHÓ – MOLNÁR, 2009, 305.o

<sup>33</sup> Uo. 19.

<sup>34</sup> VAJDA-KÓSA: *Neveléslélektan*, 2005. 385.

<sup>35</sup> STACHÓ- MOLNÁR, 309.

<sup>36</sup> Ajánlás a kiskorúak védelmében a lineáris és lekérhető médiaszolgáltatások esetén alkalmazandó hatékony műszaki megoldásokra

Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa a klasszifikációs ajánlással és a kiskorúak védelmében a lineáris és lekérhető médiaszolgáltatásoknál alkalmazandó hatékony műszaki megoldásokról szóló ajánlásával mozdítja elő a kiskorúak védelmét. A bíróságok, azok akik a közigazgatási határozatok törvényességét jogosultak felülvizsgálni, így az ítéleteikkel biztosítva a jogok érvényesülését. A működés és a szabályozás elemzése mellett természetesen a fő célt kell kiemelni a gyermekek privilegizált védelmi helyzetét, amely tiszteletben tartása jelenti a rendszer alapját.

### ***Irodalomjegyzék***

- A média hatása a gyermekekre és a fiatalokra V. Kiadja a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Magyar Egyesület, 2009
- CASTENDYK, Oliver – DOMMERING, Egbert – SCHEUER, Alexander (szerk.): *European Media Law. The Hague* – London – Boston, Kluwer Law International, 2008.
- GÁLIK Mihály – POLYÁK Gábor: *Médiaszabályozás*, KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft. (Complex Kiadó Kft.), Budapest, 2005.
- KENDE Tamás - SZÜCS Tamás: *Bevezetés az Európai Unió politikáiba*, Complex Kiadó Kft, 2008.
- NYAKAS Levente: *Kiskorúak védelme az analóg és a digitális világ határán*. In STACHÓ László- MOLNÁR Bálint (szerk.): *A médiaerőszak*. Budapest, Századvég Kiadó, 2009.
- STACHÓ László – MOLNÁR Bálint: *Gondolatok a média és az erőszak összefüggéseinek elemzése elé* In STACHÓ László- MOLNÁR Bálint (szerk.): *A médiaerőszak*. Budapest, Századvég Kiadó, 2009.
- SZÉKELY László: *Magyar sajtó- és médiajog*, Nordex Kft, Dialog Campus Kiadó, Budapest, 2007.
- VAJDA Zsuzsanna – KÓSA Éva: *Neveléslélektan*, Osiris kiadó, 2005

### ***Törvények***

1949. évi XX törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya  
Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 1978.évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
1996. évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról
2010. évi CIV törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól
2010. évi CLXXXV törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról
2011. évi XIX. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló  
2010. évi CIV. törvény és a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló  
2010. évi CLXXXV. törvény módosításáról

### ***NMHH ajánlások és előterjesztés***

*Ajánlás a kiskorúak védelmében a lineáris és lekérhető médiaszolgáltatások esetén alkalmazandó hatékony műszaki megoldásokra, Elérhető:*

[http://mediatorveny.hu/dokumentum/15/hatekony\\_muszaki\\_megoldasok.pdf](http://mediatorveny.hu/dokumentum/15/hatekony_muszaki_megoldasok.pdf)

*Klasszifikációs ajánlás: a médiatartalmak korhatár-besorolásánál irányadó szempontokra, az egyes műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazható jelzésekre, illetve a minősítés közlésének módjára vonatkozó jogalkalmazási gyakorlat elvi szempontjai médiaszolgáltatások tekintetében*

([http://mediatorveny.hu/dokumentum/16/klasszifikacios\\_ajanlas.pdf](http://mediatorveny.hu/dokumentum/16/klasszifikacios_ajanlas.pdf))

*ORTT 212/2005 Előterjesztés*

### ***Bírósági ítéletek***

Fővárosi Bíróság 23.K.35.072/2006/5

Fővárosi Ítéletábla Kf.27.559/2007/4

### ***Nemzetközi és Európai Unió források***

1351/2008/EK Határozat az Internetet és egyéb kommunikációs technológiákat használó gyermekek védelmére irányuló többéves közösségi program létrehozásáról

552/89/ EGK irányelv a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról

A határokat átlépő televíziózásról szóló európai strasbourggi egyezmény

Az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU Irányelve a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról

Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása (2006. december 20. ) a kiskorúak és az emberi méltóság védelméről és a válaszadás jogáról az európai audiovizuális és on-line információs szolgáltatási ipar versenyképességével összefüggésben

Green Paper on the protection of minors and human dignity in audiovisual and information services COM (96) 483 final COM(96) 590 Green Paper on a numbering Policy for telecommunications services in Europe

COUNCIL RECOMMENDATION of 24 September 1998 on the development of the competitiveness of the European audiovisual and information services industry by promoting national frameworks aimed at achieving a comparable and effective level of protection of minors and human dignity (98/560/EC)

New York-i Egyezmény A gyermekek jogairól, Magyarországon a 1991. évi LXIV. törvény hirdette ki

Protection of minors and human dignity in audiovisual and information services: Green Paper

### ***Internetes források***

<http://curia.europa.eu>

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:06:01:31989L0552:HU:PDF>

[http://ec.europa.eu/eu\\_law/introduction/what\\_directive\\_en.htm](http://ec.europa.eu/eu_law/introduction/what_directive_en.htm)

[http://kidshealth.org/parent/positive/family/tv\\_affects\\_child.html](http://kidshealth.org/parent/positive/family/tv_affects_child.html)

[http://mediatanacs.blog.hu/2011/07/12/gyermekbarat\\_piktogram\\_on\\_donthet](http://mediatanacs.blog.hu/2011/07/12/gyermekbarat_piktogram_on_donthet){Gyermekbarát piktogram- Ön dönthet 2012. 07 12.}

[www.ezerev.hu](http://www.ezerev.hu)